

Apostazja

Z KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO W POLSCE
W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I PRYWATNEJ

Magdalena
Grabowska

postażja

**Z KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO W POLSCE
W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I PRYWATNEJ**

STUDIUM DYSKURSÓW MEDIALNYCH I INDYWIDUALNYCH

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2026

Recenzent
dr hab. Katarzyna Zielińska, prof. UJ

Redaktor Wydawnictwa
Michał Staniszewski

Projekt okładki i stron tytułowych
Kaja Mucha-Król

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
w ramach Programu Humanistyki Gdańskiej
oraz Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-802-3

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: <https://wydawnictwo.ug.edu.pl/ksiegarnia-online/>

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wstęp | 11

Rozdział 1. Ramy teoretyczne i metodologiczne analizy dyskursu i analizy narracyjnej | 17

1.1. Krytyczna analiza dyskursu | 18

1.1.1. Dyskurs a tekst | 19

1.1.2. Dyskurs w ujęciu krytycznym | 20

1.1.3. Model krytycznej analizy dyskursu według Normana Fairclougha | 23

1.1.4. Gatunki, dyskursy i style | 24

1.1.5. Społeczne skutki tekstów | 25

1.1.6. Ideologie | 26

1.2. Analiza narracyjna | 27

1.2.1. Badanie narracji | 29

1.2.2. Narracja tożsamościowa | 31

1.2.3. Krytyczna analiza narracji | 32

1.2.4. Pozycjonowanie (*positioning*), ramowanie (*framing*), umocowanie (*footing*) oraz głos (*voice*) | 34

1.3. Od analizy tekstów do analizy praktyk społecznych | 38

1.4. Kryteria doboru tekstów publicystycznych na temat apostazji | 39

1.5. Narracje o apostazji. Kryteria doboru uczestników badania oraz dotychczasowe ustalenia | 40

Rozdział 2. Medialne konstrukcje apostazji –
analiza dyskursu publicystycznego | 43

- 2.1. Tło społeczno-medialne apostazji | 43
- 2.2. Gatunki publicystyczne | 51
- 2.3. Charakterystyka badanego materiału: rodzaje periodyków,
struktura, elementy wizualne, tytuły oraz tematyka | 53
- 2.4. Językowe strategie kreowania przekazu o apostazji | 56
 - 2.4.1. *Onet* | 58
 - 2.4.2. *Polityka* | 62
 - 2.4.3. *Newsweek* | 67
 - 2.4.4. *Duży Format* | 71
 - 2.4.5. *Wyborcza.biz* | 73
 - 2.4.6. *Wysokie Obcasy* | 75
 - 2.4.7. *OKO.press* | 78
 - 2.4.8. *Krytyka Polityczna* | 84
 - 2.4.9. *Prawo.pl* | 90
 - 2.4.10. *Aleteia* | 92
 - 2.4.11. *Do Rzeczy* | 95
 - 2.4.12. *Sieci* | 97
 - 2.4.13. *Polonia Christiana* | 100
- 2.5. Strategie dyskursu: ramy, pozycjonowanie, głos, intertekstualność
i ideologia | 102
 - 2.5.1. *Onet* | 102
 - 2.5.2. *Polityka* | 103
 - 2.5.3. *Newsweek* | 104
 - 2.5.4. *Duży Format* | 105
 - 2.5.5. *Wyborcza.biz* | 106
 - 2.5.6. *Wysokie Obcasy* | 107
 - 2.5.7. *OKO.press* | 107
 - 2.5.8. *Krytyka Polityczna* | 109
 - 2.5.9. *Prawo.pl* | 109
 - 2.5.10. *Aleteia* | 110
 - 2.5.11. *Do Rzeczy* | 111
 - 2.5.12. *Sieci* | 112
 - 2.5.13. *Polonia Christiana* | 112
- 2.6. Sposoby konstruowania obrazu apostaty w mediach | 113

- 2.7. Wartości i przekonania przypisywane apostatom w różnych typach mediów | 115
- 2.8. Reprezentacja Kościoła | 116
- 2.9. Narracja o dialogu Kościoła z apostatami | 117
- 2.10. Wpływ apostazji na relacje społeczne i rodzinne | 120
- 2.11. Skutki społeczne i kulturowe apostazji | 121
- 2.12. Ideologiczno-kontekstualne oblicze dyskursu o apostazji w publicystyce | 122

Rozdział 3. Dyskurs autobiograficzny o apostazji.

Analiza osobistych narracji | 125

- 3.1. Schematy narracyjne | 128
 - 3.1.1. Schemat emancypacyjny | 129
 - 3.1.2. Schemat pragmatyczny | 130
 - 3.1.3. Schemat konfrontacyjny | 130
 - 3.1.4. Schemat traumy i rozczarowania | 130
 - 3.1.5. Schemat buntu | 131
 - 3.1.6. Schemat stopniowego odchodzenia | 131
 - 3.1.7. Schemat racjonalnego wyboru | 132
 - 3.1.8. Schemat redefiniowania duchowości | 132
- 3.2. Język i cechy narracji o apostazji – funkcje informacyjna, ekspresywna i sprawcza | 135
 - 3.2.1. Funkcja informacyjna i ekspresywna | 136
 - 3.2.2. Funkcja sprawcza w narracji – pozycjonowanie, ramowanie, umocowanie i głos | 140
 - 3.2.2.1. Sprawczość i uwolnienie – apostazja jako akt wolności | 142
 - 3.2.2.2. Sprawczość i uwolnienie – apostazja jako wyzwolenie się spod jarzma religijnego opium | 144

Rozdział 4. Apostazja między mediami a osobistym doświadczeniem – spotkanie dyskursów | 147

- 4.1. Badanie ilościowe | 147
 - 4.1.1. Analiza frekwencyjna tekstów publicystycznych (*Voyant Tools*) | 149
 - 4.1.1.1. *Polityka* | 150
 - 4.1.1.2. *OKO.press* | 150
 - 4.1.1.3. *Krytyka Polityczna* | 151

- 4.1.1.4. *Onet* | 151
- 4.1.1.5. *Wyborcza.biz* | 151
- 4.1.1.6. *Duży Format* | 152
- 4.1.1.7. *Wysokie Obcasy* | 152
- 4.1.1.8. *Newsweek* | 152
- 4.1.1.9. *Prawo.pl* | 152
- 4.1.1.10. *Aleteia* | 153
- 4.1.1.11. *Do Rzeczy* | 153
- 4.1.1.12. *Sieci* | 153
- 4.1.1.13. *Polonia Christiana* | 153
- 4.1.1.14. Interpretacja frekwencji słów funkcyjnych
i kluczowych w badanym korpusie | 154
- 4.1.2. Analiza frekwencyjna narracji biograficznych
(*Voyant Tools*) | 159
- 4.1.3. Frekwencja słów wspólnych w tekstach publicystycznych
oraz w narracjach biograficznych | 171
- 4.1.4. Korelacje pomiędzy publicystyką
a wypowiedziami mężczyzn i kobiet | 174
- 4.1.5. Analiza konkordancyjna słów kluczowych
o najwyższej frekwencji w publicystyce
oraz w wypowiedziach mężczyzn i kobiet | 175
 - 4.1.5.1. Rzeczownik „Kościół” z czasownikami | 178
 - 4.1.5.2. Rzeczownik „Kościół” z konstrukcjami
 dopełniaczowymi | 182
 - 4.1.5.3. Rzeczownik „Kościół” z konstrukcjami
przymiotnikowymi | 192
 - 4.1.5.4. Konstrukcje przyimkowe ze słowem „Kościół”
w funkcji lokalizacyjnej | 193
 - 4.1.5.5. Rzeczowniki „ksiądz” i „księża” z czasownikami | 198
 - 4.1.5.6. Konteksty rzeczownika „apostazja” | 205
 - 4.1.5.7. Konteksty rzeczownika „religia” | 213
 - 4.1.5.8. Konteksty słów: „wiera”, „wierzyć”
i „(nie)wierzący” | 220
 - 4.1.5.9. Konteksty czasownika modalnego „móc” | 225
- 4.1.6. Analiza konkordancyjna słów
o światopoglądowym nacechowaniu (*Sketch Engine*) | 231

4.2. Dyskusja | 239

4.2.1. Korelacje tematyczne między dyskursem publicystycznym a narracjami biograficznymi | 239

4.2.2. Korelacje intrakorpusowe | 241

4.2.3. Język publicystyki | 242

4.2.4. Język narracji biograficznych | 244

4.2.5. Dane ilościowe | 245

Zakończenie | 253

Załącznik 1. Kryteria analizy dyskursu medialnego | 257

Bibliografia | 299

Abstract | 311

Spis wykresów | 313

Spis tabel | 315